

Oversigt over Edb-kontorets virksomhed
(20.4 1972 - 15.1 1973)

I forordet til Det danske Marcprojekt, 1972 skriver Palle Birkelund:

"En vigtig fase i edb-udviklingen blev indledt da Forskningsbibliotekernes Fællesråd i 1971 nedsatte et bredt sammensat edb-udvalg og fik en særlig bevilling til at etablere et for alle forskningsbiblioteker fælles edb-kontor, der skulle intensivere, koordinere og centralisere det udviklingsarbejde, som allerede var igang."

En første forudsætning for opfyldelse af denne målsætning er, at der foregår en informationsudveksling mellem på den ene side Edb-kontoret og på den anden side dels projektgrupperne og dels bibliotekerne. I den forløbne periode har denne informationsudveksling udelukkende været mundtlig ved Edb-kontorets deltagelse i projektgruppernes møder og enkelte udvalg vedrørende edb.

Med indførelse af edb som værktøj i bibliotekerne - f.eks. i forbindelse med gennemførelse af forsøgsprojekter - anser Edb-kontoret det som sin opgave, at lære bibliotekernes personale at anvende dette værktøj. Denne opgave må i den kommende tid indtage en mere central plads i Edb-kontorets arbejde end det hidtil har været tilfældet.

Selvom Edb-kontoret har fulgt kurser og seminarer dels vedrørende edb og dels vedrørende biblioteksteknik, er der næppe tvivl om, at en sådan tosidet uddannelse af edb-kontorets personale må forøges.

Edb-kontoret har i ovennævnte periode bestået af en datamatiker og en udstationeret civil værnepligtig og været suppleret med en programør i en 6-måneders periode.

Foruden rent kontormæssige opgaver har Edb-kontoret færdigprogrammeret et on-line forsøgsprojekt for MARC-gruppen med tilhørende brugervejledning. Forsøget rummer mulighed for afprøvning af flere arbejdsrutiner i forbindelse med bogvalgs- og accessionsprocedurerne på de enkelte biblioteker. Forsøget foregår via dataskærmterminaler (Uniscope) til Det regionale Edb-center ved Københavns Universitet (RECKU) og i forsøget deltager Danmarks Tekniske Bibliotek, Det kongelige Bibliotek, Roskilde Universitetsbibliotek, Statsbiblioteket og Universitetsbiblioteket, 2. Afdeling.

Edb-kontoret er for tiden i færd med at undersøge mulighederne for en registrering af bibliografiske enheder på dataskærm. Dette arbejde ønskes bl.a. gennemført af a) Statsbiblioteket i Århus til Folkebibliotekernes udenlandske Vandrebogssamling, b) Kontoret for Internationale Publikationer til en EF-bogkatalog, c) forskningsbiblioteksdelen af "Det danske Katalogregeludvalg" til afprøvning af de nye katalogiseringsregler og af d) Edb-kontoret som et muligt alternativ til registrering ved det kommende Universitetsbibliotek i Ålborg.

Som en støtte til gennemførelsen af Edb-kontorets opgaver anses nedsættelsen af "Det danske Katalogregeludvalg" og afholdelsen af symposiet om edb-samarbejde mellem folke- og forskningsbiblioteker for væsentlige.

Oversigt over Interimstyringsgruppens virksomhed
(20.4 1972 - 15.1 1973)

Interimstyringsgruppen for Forskningsbibliotekernes Edb-kontor har i perioden 20.4 1972 - 15.1 1973 afholdt 10 møder, heraf 1 møde til forberedelse af Edb-udvalgets møde den 22.1 1973 og 1 møde til behandling af folkebibliotekernes FAUST-forslag. Denne behandling har ført til, at Interimstyringsgruppen anbefaler et samarbejde med folkebibliotekerne om standarder for deskriptiv katalogisering og edb-format så nær det fælles nordiske og det internationale som overhovedet muligt, og at registrering foregår efter disse standarder. Endvidere skulle det gerne lykkes at opnå en hensigtsmæssig fordeling af registreringsarbejdet i samarbejdet med folkebibliotekerne. Endelig bør muligheden for etablering af en fælles bibliografisk database undersøges.

Nedsættelse af "Det danske Katalogregeludvalg", hvori 2 af styringsgruppens medlemmer (Bent Barnholdt og Mogens Weitemeyer) deltager, er det første skridt på vejen mod etablering af ovennævnte standarder.

På et nyligt afholdt symposium om edb-samarbejde mellem folke- og forskningsbibliotekerne deltog 2 af styringsgruppens medlemmer med oplæg dels om "opgavefællesskab" (Olga Porotnikoff), dels om "organisation/arbejdsfordeling" (Per Boesen); desværre var de 2 øvrige medlemmer forhindret p.gr.a. sygdom.

Interimstyringsgruppens medlemmer har enkeltvis fulgt edb-udviklingen specielt med henblik på biblioteksvirksomhed og har enten som gruppe eller enkeltvis udtalt sig om sager vedrørende edb i danske biblioteker.

Interimstyringsgruppen har været inddraget i planlægningen og afviklingen af et edb-seminar for gruppe E i Danmarks Biblioteksforening på Hindsgavl i juni 1972.

Mogens Weitemeyer blev udpeget af Interimstyringsgruppen til at deltage i ISO-mødet for bibliografiske standarder m.v., der blev afholdt i Haag i efteråret 1972.

Bent Barnholdt og Per Boesen er af NORDOKs danske medlemmer blevet udpeget til at deltage i en fællesnordisk vurdering af LIBRIS.

Tre dataskærmterminaler (Uniscope 100) på en ét-årig lejekontrakt er levet leveret af Univac isommeren 1972; klarmelding er foretaget i januar 1973. Samarbejdet med Univac har iøvrigt ført til et tilbud fra Univac af 12.7.72, udspecificeret i brev af 10.1.73, hvorom styringsgruppen foreslår, at der udarbejdes en samarbejdsaftale.

Oversigt over forskningsbibliotekernes edb-projektgrupper
(20.4 1972 - 15.1 1973)

Oversigten bygger især på projektgruppernes besvarelse af rigsbibliotekarens henvendelse til projektgrupperne af 19. september 1972 med anmodning til de enkelte projektgrupper om at indsende en mere specificeret projektplanlægning til Edb-udvalget.

1. Marc-projektgruppen: Projektgruppens opgave er at undersøge MARC-formatets anvendelighed for edb-rutiner med henblik på opbygning af et Marc-baseret bibliotekssystem for danske forskningsbiblioteker. Gruppen skal undersøge hvilken anvendelse af fælles katalogiseringsregler (AACR/BT), systematik og strukturering af formatet, der kan sikre international kommunikation, samarbejde mellem forskningsbibliotekerne indbyrdes (dannelse af fælles database), samarbejde med folkebibliotekerne og Dansk Bogfortegnelse. Struktureringen af det i Danmark anvendte MARC-format ønskes udformet således, at kommunikationen sikres i begge retninger med internationale bibliografiske edb-kilder (BNB, LC, LIBRIS). Gruppen har på Edb-kontoret fået færdigprogrammeret accessionsforsøget og er for tiden i færd med at opøve fagreferenter i anvendelsen. Forsøget er især interessant på to områder:
 - a) Forsøget foregår on-line og ved brug af dataskærmterminaler.
 - b) flere biblioteker deltager i forsøget (DTB, KB, RUB, SB, UB2).
2. Musikalia-projektgruppen: Gruppen første opgave er at udarbejde et format for ikke-bogligt materiale (musikalier, lydmateriale, film, billeder, kort og andet audiovisuelt materiale, såvel trykt som håndskrevet) under hensyn til oprettelsen af en database, der indeholder den totale mængde af bibliografiske og bibliotekstekniske data vedrørende samtlige bibliografiske enheder indenfor såvel forsknings- som folkebiblioteksområdet. Der skal i løsningen endvidere tages højde for Dansk Musikfortegnelse.
3. Periodica-projektgruppen: Gruppens opgave er at forberede opbygningen af en fælles database for periodica i danske forskningsbiblioteker baseret på et MARC/MASS-format indeholdende de generelle bibliografiske oplysninger samt henvisning til de biblioteker, hvor tidsskriftet holdes. Gruppen har dels på eget initiativ, dels på opfordring af de danske medlemmer af NOSP-komiteén deltaget i udarbejdelsen af NOSP-formatet, som er et MARC/MASS-format. Gruppen skal endvidere forberede opbygningen af lokale databaser med de for de enkelte biblioteker relevante oplysninger. Desuden skal forholdet til Dansk Tidsskriftfortegnelse undersøges.
4. Projektgruppen for udlånsregistrering: Gruppens planer og aktiviteter er stadig de i gruppens brev af 7. februar 1972 med tilhørende bilag anførte, idet gruppens ansøgning, som 1. juni 1972 af rigsbibliotekaren fremsendtes til Statens Humanistiske Forskningsråd, stadig ikke - ifølge hvad der foreligger oplyst - er færdigbehandlet.

Sammenfattende kan det siges, at grupperne - i større eller mindre grad - peger på:

- 1) Internationale standarder
- 2) Etablering af en database^{x)}
- 3) Samarbejde med folkebibliotekerne og det nationalbibliografiske kompleks.

x) En database kan defineres på mange måder, f.eks. følgende:

"En database er en samling af dataelementer organiseret med henblik på at tilgodese det nuværende og fremtidige informationsbehov." (T. Skousen i Dansk Ingeniørforening)

Budgetforslag for edb-kontoret 1972/73

Lønninger:

1 datamatiker.....	:	61.000 kr/år
1 programmør.....	:	45.000 kr/år
Programmeringshjælp/kontorassistance(stud. i 30 t/uge à 15 kr/t)...	:	23.400 kr/år
		<u>129.400 kr/år</u>

Maskiner:

	1 stk. Uniscope	2 stk. Uniscope	3 stk. Uniscope
Modem oprettelse(incl.moms.)....:	1.045 kr	2.090 kr	3.135 kr
Modem leje 730 kr/kvt(incl.moms):	2.920 kr/år	5.840 kr/år	8.760 kr/år
Uniscope 100 leje 1.453 kr/mdl. (med 5 års lejekontrakt(RECKU))+)	17.436 kr/år	34.872 kr/år	52.308 kr/år
+15 pct. moms.....	2.615 kr/år	5.231 kr/år	7.846 kr/år
Vedligeholdelse 429 kr/mdl. (Uniscope'ens vedligeholdelse betales af den institution, hvor den er installeret)	5.148 kr/år	10.296 kr/år	15.444 kr/år
+ 15 pct. moms.....	772 kr/år	1.544 kr/år	2.317 kr/år
	<u>29.936 kr/år</u>	<u>59.873 kr/år</u>	<u>89.810 kr/år</u>

Driftsomkostninger(anslået):

Telefonforbrug.....	6.000 kr/år	12.000 kr/år	18.000 kr/år
Kurser.....	3.000 kr	3.000 kr	3.000 kr
Rejser.....	15.000 kr	15.000 kr	15.000 kr
Kontorudgifter.....	2.000 kr	2.000 kr	2.000 kr
Papir (udskrifter m.m.).....	2.000 kr	3.000 kr++)	4.000 kr++)
Magnetbånd.....	1.000 kr	1.000 kr	1.000 kr
Disc (betales over 2 år).....	1.750 kr/år	1.750 kr/år	1.750 kr/år
	<u>30.750 kr/år</u>	<u>37.750 kr/år</u>	<u>44.750 kr/år</u>

Lønninger + maskiner + driftsomk....: 190.086 kr 227.023 kr 263.960 kr/år

Med 3 Uniscopes, 1 på edb-kontoret, 1 på Statsbiblioteket og 1 på Det kgl. Bibliotek fordeles udgifterne

således: Statsbiblioteket..... 12.920 kr+++)
 Det kgl. Bibliotek..... 12.920 kr
 edb-kontoret..... 238.120 kr

Med 2 Uniscopes, 1 på edb-kontoret og 1 på Det kgl. Bibliotek fordeles udgifterne således:

Det kgl. Bibliotek..... 12.920 kr
 edb-kontoret..... 214.103 kr

Med 1 Uniscope på edb-kontoret er udgifterne:

edb-kontoret..... 190.086 kr

+) Med 1 års lejekontrakt er lejen pr. Uniscope 1.920 kr/mdl..... 23.040 kr/år
 + 15 pct. moms..... 3.456 kr/år
 26.496 kr/år

Eller en forøgelse pr. Uniscope pr. år (26.496-20.051) på 6.445 kr

++) I papirudgifternes forøgelse er indregnet bibliotekernes kontorudgifter

+++) Bibliotekets udgifter omfatter: Vedligeholdelse 5.148 kr
 + 15 pct. moms 772 kr
 Telefonforbrug 6.000 kr
 Kontorudgifter 1.000 kr (jvf. anm. ++))
 Ialt 12.920 kr

Resultat af møde mandag den 5. februar 1973 mellem Interimstyringsgruppen for Forskningsbibliotekernes Edb-kontor og Edb-udvalgets sekretariat.

Deltagere: BB, PB, PMP, OP, JT, MW.

Efter en generel drøftelse af edb-arbejdet i det forløbne år sammenholdt med Edb-udvalgets ønske om forslag til den fremtidige edb-struktur under hensyn til bl.a. folkebibliotekernes FAUST-projekt fremkom flg. forslag:

Der nedsættes en biblioteks-edb-ekspertgruppe - i det følgende kaldet kontaktgruppen - der har til opgave at

- 1)forberede tekniske udtalelser til edb-udvalget (på initiativ af projektgrupperne eller edb-udvalget),
- 2)koordinere projektgruppernes arbejde,
- 3)medvirke ved udarbejdelse af projektgruppernes arbejdsplaner og medvirke til at disse bliver fulgt under hensyn til edb-udvalgets beslutninger. Herved skal kontaktgruppen forsøge at målrette projektgrupperne i en sådan grad, at der snarere bliver tale om arbejdsgrupper,
- 4)deltage i en fælles FAUST-projektgruppe og
- 5)støtte Edb-kontoret ved gennemførelsen af de pålagte opgaver.

Edb-kontorets datamatiker deltager som sekretær i kontaktgruppens møder.

Kontaktgruppen foreslås foreløbig sammensat af 3 personer udpeget på grundlag af deres biblioteks-edb-ekspertise således, at de hverken er repræsentanter for institutioner eller projektgrupper. Der må ikke være personfællesskab mellem Edb-udvalget og kontaktgruppen. Til kontaktgruppen foreslås civilingeniør Bent Barnholdt, forskningsbibliotekar Olga Porotnikoff og førstebibliotekar Mogens Weitemeyer. Samtidig nedlægges den nuværende Interimstyringsgruppe. Det er fortsat Edb-udvalgets opgave at prioritere arbejdsopgaverne.

Kontaktgruppens første opgaver bliver at

- 1)udarbejde en arbejdsplan herunder forslag til projektgrupper/arbejdsgrupper for 1973/74 til forelæggelse på Edb-udvalgets møde den 15. marts 1973,
- 2)undersøge mulighederne for at gøre Marc operativt ved at opstille et konkret projekt og derefter foretage en omkostningsvurdering og
- 3)viderebehandle et tilbud fra Univac af 1.2.1973 ved at opstille en beregning af de økonomiske konsekvenser (herunder personalebehov, ressourcekrav iøvrigt, binding til Univac etc.). Endvidere forespørge Dr. J. Gunn, Reckus leder, om hans syn på tilbudet samt optage kontakt med folkebibliotekerne for at undersøge om en gennemførelse af det i tilbudet skitserede forsøgsprojekt kan forhindre eller belaste et evt. fremtidigt samarbejde med folkebibliotekerne.

På grundlag af en henvendelse fra forskningsbibliotekar Inge Henriksen, Det kongelige Bibliotek af 21.1.1973 vedtog Interimstyringsgruppen at indstille, at arbejdet i edb-projektgruppen for musikaler m.v. betragtes som foreløbig afsluttet, idet man samtidig udtaler sin påskønnelse af det planlægningsarbejde, gruppen har udført.